

QR. 532, 1.

B. m. 7

II d
322

Q. D. B. V. V.

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

D O M I N O

JOHANNE VVILHELMO,

DVCE SAX. IVL. CLIV. AC MONT. &c.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

DE

ORIGINIBVS LIN-
GVÆ GERMANICÆ

INDVLTV

AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ

DISPV TABVNT

PRÆSES

M. JOHANNES Lauterbach /

SENATOR. JENENS. CON-R.

ET RESPONDENS

JACOBVS Köhrborn /

NAVMBVRGENSES

AD D. JAN. M DC LXXXIX.

J E N Æ,

TYPIS JOH. ZACHAR. NISL.

e. 6

VIRIS

PRÆNOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, EX-
CELLENTISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
ATQVE PRUDENTISSIMIS

DOMINIS

CONSULIBVS,
CAMERARIIS,
POLIGRAPHO,

ET

SENATORIBVS,

inclytæ Reipubl. Naumburgensis,

DOMINIS

*Mecenatibus, Patronis & Evergetis suis omni
honoris cultu prosequendis*

In grati animi testimonium, ac sui suorumque
studiorum ulteriorem commendationem

D. D. D.

Jacobus Köhrborn.

Q. D. B. V.

Ernaculæ nostræ inquisiturus origines non immerito multos, qui hoc genus historiae, eò quod res patriæ tractat, leve & inutile judicare ausint, horrere poteram. Tales enim jam sunt hominum animi, ut quodcunque arrodere & incessere non desistant, quod non magnificum & ad cujusvis voluntatem exasciatum. At verò, quod omnium pace dixerim, anhelamus hodie nova, quidque intra fines novi orbis geratur, indagamus nostrorum incuriosi. Venamur & miscemus alios sermones nostro, & corrumpimus vernaculam anxii, ut videamur periti linguarum exoticarum. Quod cacoethes non ab re finibus nostris exesse dudum voluerunt erectiora ingenia, virique, quibus posteritas nominis gloriam multis debet nominibus. In istam fermè incidimus tempestatem, ut Germanis Germanos dari doctores necesse sit, qui istos Germanicè loqui doceant. Cavemus aliarum linguarum deformitatem, nostram autem ludibrio exponimus, & quam verecundare fas erat, foetore adspargimus egregie. Transgredere, si vir es, in aliis artis regulas, turba circulos Prisciani: experieris, quanta cum ignominia vindices Musarum te, reum Solœcismi & Barbarismi, ad tribunal sint abrepturi, ut ibi causam dicas & tantum non capite damnatus poenas luas graviores. Nos interea, ceu degeneres magnæ parentis nepotes, hanc gratiam majoribus nostris habemus, ut Andabatarum more adversus illos eorumque sermonem depugnare, & linguam nostram heroibus dignam figmentis multis interpolare, & per Italicam, Gallicam atque Hispanicam ex latina corrupta factas simili corruptioni propinare non gravemur. Nostram, etsi nulli cedat

A

dat

dat elegantia & nitore, plerique tamen (ut solet esse vile, quod domi est) numerant in postremis, nec excolunt non modo, sed etiam exoticorum verborum, ut putant, emblematicis, ut res est, inquinamentis mirifice foedant. Ducas in sentinam durare hanc linguam, ad quam reliquarum sordes torrente promiscuo deferantur. Jam à Latinis, jam nescio, à quibus, mutuamur, quod domi nascitur elegantius, de quo conqueritur vir supra meam laudem clarissimus *Matthias Berneggerus*. Vernacula certè nostra non tam est sordida & penuria vocabulorum confarcinata, prout quidam volunt, qui ita heroicam nostram Italicis & Gallicis suffarciunt, ut ne literulas amico reddendas tabellioni tradant, quæ non sint exotico sermone adeò obruta & cerussata, ut qui vel lineolam harum intelligere vult & legere gestit, totius fere orbis Christiani lingvis instructus sit oporteat: cum tamen animi sensa quælibet nostro idiomate ubique explanare feliciter possimus. Utinam Cives nostri & isti quorum stemmati infidet progenies Germana tam observantes essent sui sermonis, quam studiosi olim erant Græci. Qui, cum aliquando ærarii penuria laborarent & pecuniam peregrinus promississet, beneficio tanto uti noluerunt, quia beneficus ille *σολομνίζων* dixerat: *δανεῖω*: at verò cum emendasset errorem, & *δανεῖσω* dixisset, passi sunt eum nummis suis publicæ inopiæ succurrere. At verò hîc loci ejusmodi *ἀλλοτριόφιλοις* atram bilem non movebimus, neque anxie conquisitis verborum pigmentis nostro sermone patrociniabimur. Juvabit tantum in præsentia, quæ inter alia negotia de originibus vernaculæ collecta sunt, edisserere, quo magis ad veterum Germanorum poësin via nobis pateat. Speramus Deum propitium, & auguramur benevolos censores.

CAP. I.

De Etymo vocis Germanus.

§. I.

VOx *Germanus* quas origines & fontes agnoscat, non satis convenit inter auctores, quorum diversas sententias, ni
senio

senio fuerit optimo lectori, heic indicabimus. Strabo *Lib. VII. Geogr.* Germanos tanquam fratres Gallorum dictos vult, quod se mutuo ament ac foveant. Vnde etiam *Conradus Celtes*, qui primus omnium Germanorum laurea poetica redimitus nomen meruit inter doctiores:

Germanos, inquit, vocitant Itali, Græci sed ἀδελφῆς,

Quod fratrum soleant inter se vivere more.

Vel, referente Pontano Progymn. XXXII. lib. III. quoniam gens nostra germanè, h. e. fraternè utramque fortunam patitur ac partitur: & per alternos foris arma tractant, domi agros colunt, uxores liberosque curant. vid. *clarissimi Barthii Comment. in Claudian. p. 337. sq. Johann. Goropius Becanus* Germanorum nomen à Ger, Gern / Wern / guerre i. e. bellum & Mann promanasse, autumat, ut Germanus sit idem ac *Guerremann*, vir militiæ addictus: Hoc tamen nomine belli tempore tantum insignes fuisse, pacis vero sereniori adspirante aura aliud habuisse, tradit. *Hardörfferus in specimine Philologico.* Franciscus Junius, *German*, inquit, nihil est aliud, quam gladii homo, vir omnem in armis spem repositam habens. Vide notas ad *Willeramum p. 21.* quo etiam *Lipsius & Cluverius* digitum intendunt.

§. II. Alii autem ab Hebræis cum tota lingua etiam vocem *Germanus* accersunt, ut Germani sint גרמנים עניים. inopes advenæ, quam etymologiam pauperem vocat *Martinius Lexic. Philolog.* Alii à Carmanis Asiæ populis; sed prout *Berneggerus Questione VII.* Tacitum observat, admodum violenter trahunt. Ulterius somniant quidam, dictam esse Germaniam à gigno immania, idque multis Autorum testimoniis firmare annituntur, qui etiam suam opem his non denegant. Nam *M. Manilius Lib. IV. Ἀστρονομικῆς. Flava per ingentes surgit Germania partus.* Et *Pomponius Mela de Germania: Qui habitant, immanes sunt animis atque corporibus. Caesar lib. I. de Bello Gallico* ingenti magnitudine corporum incredibili virtute atque exercitatione in armis esse prædicat, *Columella Lib. VII. agriculturæ: Germaniam decoravit natura altissimorum hominum exercitiis.* Vide eundem *Lib. III. cap. VIII. Tacitus de Moribus*

bus Germanorum: *In hac corpora (Germani) quae miramur ex-
crescunt, & Juvenalis Satyr. XV.*

*Quam non terribiles Cimbri, nec Britones unquam
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi.*

§. III. Comminiscuntur porro, Tuisconem, quem ja-
Etant Germanorum parentem, habuisse filium, nomine *Man-
num*, qui septuaginta duos annos regnaverit. Ad *Aventi-
ni Annales Bojorum*. Hic tanta rerum gerendarum & ne-
gotiorum bellicorum prudentia instructus fuisse dicitur, ut
ex vita discedens inter Deos relatus sit. Fuerit autem for-
tean alius post eum Dux Germanorum fortissimus, ad cuius
nomen etiam hostium animi exhorrescerent; hanc si conjectu-
ra locus, ex memoria olim regis sui Manni dixerint Ger-
mann, i. e. gar Mann / seu, Mannum redivivum. Vnde hoc
nomen adeò plausibile ad hujus ducis commilitones transi-
isse potuerit. Æneas Sylvius quem hanc in rem laudat Ber-
neggerus, Germanos à fecunditate id nominis obtinuisse
vult, dum: adeò, inquit, *germinavit vestra natio, ut nomen vestrum
verius à germinando tractum putemus.* Vnde *Solinus Polyhist. cap.
XXXII. divitem hominum terram & populis numerosis frequentem
Germaniam dixit.* vid. *Guilielmus Malmesburiensis lib. I. Re-
gum Angl. c. I.* (quem citat. *Barthius loc. alleg.*) Nonnulli Ger-
manos dictos esse asseverant à Scythico fluvio *Gerrho*, ubi o-
lim nostrates assedissent; de quo *Herodotus: Trans Gerrhum
autem sunt loca, quae vocantur regia, & Scythae optimi pariter ac plu-
rimi habitant, qui ceteros Scythas suos servos esse arbitrantur &c.
Herodot. in Melponene sive lib. IV. n. 102. 106. seqq. conf.
Christoph. Philipp: de Waldensels Selectarum Antiqui-
tatum lib. II. p. 211.* *Erasmus Rotterodamus in schol. ad
D. Hieronymum, cum exponit, Germanum esse, quod Græci
γερμανιον appellant, cui contrarium sit γόθοι adulterinum: Nec
absurdum sit, ait, Germanorum gentem hinc appellatam videri: quos
si cum reliquis conferas nationibus, minimum fuci, plurimum anti-
que sinceritatis ac fidei, & rusticane, ut dici solet, veritatis obtinent.
Non dicamus jam de iis, qui deducunt à Thogarma, cum su-
am censuram jam dudum à Clariss. Berneggero tulerint.*

§. IV.

5.

§. IV. Præ cæteris illi egregiè placent, qui nostri sermonis studiosiores gentilitium nostrum nomen ex amœnis nostræ linguæ secessibus evocaverunt. Atque hi quidem omnes de posteriori dictionis membro consentiunt, esse nimirum nostrum illud Mann / quod cum substantivo Mannheit tam de sexu, quam fortitudine accipitur. Veruntamen de prioris est. Ser veteribus Germanis idem erat ac gar / i. e. prorsus, omnino: Inde *Gerhard*, quasi garhart / *Gertrud* i. e. gartreu / *Gerbald* i. e. gar bald. Itaque Germanus dictus esse poterit quasi *Garmann* / ὀλβανδρος prorsus vir, cui consonum τὸ Alemanni videtur, quasi dicas *Alle Manner*. De qua denominatione legendus quoque *Jochimus Vadian*. ad *Pomponium Melam*. p. m. 172. qui huic sententiæ nec adeò refragari, nec prorsus accedere vult. B. Lutherus noster & qui cum ipso faciunt, in linguam nostram de hoc etymo plane consentiunt, statuentes, idem esse τὸ Germanus ac *Hermannus*; hancque vocem mutilatam & depravatam fuisse à Romanis: qui, cum dicere debuissent *Herman*, dixerint *German* / & ita pro litera H supposuerint lit. G tanquam propinqua cognatione junctam. Ex quorum sententia clariss. *M. Gothofredus Wegnerus* ad Lutheri Nomenclatorem p. 4. verum & præcipuum gentis nostræ nomen ac titulum à populo Romano rerum nostrarum minus gnaro corruptum dicit. Verisimile quippe arbitratur, historiarum in Latiõ conditores literam asperatam fugitivo tantum oculo observasse, vel aure minus pura hausisse, atque ita in ejus locum aliam, G. nimirum, reposuisse, maxime cum non longè diverso sono efferantur. Vnde porro universam Germanorum patriam *Hermanniam* dictam, heroique laude nunquam intermoritura in primis eminenti, qui olim Augusti exercitum prostravit, non *Arminio*, sed *Hermann* nomen fuisse confirmat. *Aventinus* etiam lib. I. *Annal. Bojor.* ab *Hermann*, qui manu fortis ac strenuus perhibetur, maximam partem Germaniæ *Hermenien* (forte *Hermanien*) appellatam credit. In eo autem à Lutheri sententia abit, dum alio loco dicit: *Germaniam esse quidem origine nostrum vocabulum sed descendere à be-*

gehren & Mann. Verum enim vero, quis in hac causa velit esse iudex controversiarum? Postremæ derivationes duæ potissimum nobis arridere possunt, sic tamen, ut, ultra præ alia eligenda, maxime hæsitemus. De Germaniæ etymo satis.

CAPVT. II.

*Vnde sit à Alemannus, & reliqua,
quibus nostra gens venit,
nomina.*

S. I.

PROgrediemur ulterius & reliquos Germanorum titulos paucis rimabimur. Alemannos etiam vocari illos, qui Germaniam incolunt, omnibus ferè liquet; unde autem, nondum convenit. Pontanus Progymn. XXXII. lib. III. *sive Alemanniam, sive Germaniam nuncupemus, utrumque nomen è sermone patrio profluxit, & ab eo ductum est, quod indigenæ omnes sint viri seu penitus viri, qui nim. & corporum viribus excellunt, & nullam animi partem delicatam, mollem aut effeminatam habent.* Alii à lacu Lemano effluxisse autumant hæc Germanorum insignia, ut Alemanni sint, quasi ad Lemanum siti. Sic enim Servius in lib. III. Georgicorum Virg. *Mella fluvius Gallie est, juxta quem herba hæc plurima nascitur, unde & amellum dicitur; sicut populi habitantes juxta Lemannum fluvium, Alemanni, dicuntur.* Hi autem vapulant Pontano l.c. *Non enim audio, inquit, ineptos quosdam à Lemano lacu Genevensi in Allobrogibus, aut ab Hercule Alemanno, à quo vetustissimi Germanorum subacti sunt, nomen demissum derivatumque affirmantes.* Cæterum prisca scriptores Alemannos & Alemanniam pro Suevis & Suevia duntaxat usurpaverunt, quæ olim Rheno, Danubio, Nicro (qui hodie Neccarus dicitur,) continebatur. Alemanni quoque secundum quorundam conjecturas nuncupantur quasi allerley Mann. Et huic sententiæ patronus sistitur Philippus Cluverius, vir de antiquitate Patriæ optime ac longe clarissimè meritis, qui

diserte

diserte tradit, fuisse hanc gentem collectitiam multitudinem: quæ tamen postmodum in maximum & potentissimum nomen rebus maximis gestis excreverit & hoc modo universæ Germaniæ nomen dederit. Quibus fortean illud opponi posset, quod Tacitus de Moribus Germ. c. IV. *Ipse eorum opinionibus accedo, qui Germaniæ populos nullis aliis aliarum nationum connubiis infectos propriam & sinceram & tantum sui similem gentem extitisse arbitrantur.* Reinerus Reineccius vocem Alemannus deducit ab Alanis, ex quibus postea Altuni & tandem Alemanni facti sint. Verum quis prohibet, quo minus adstipulemur B. Luthero, qui vocem *Alemannus* eandem esse conjectat ac *Udelmann*?

§. II. Nec minor se offert difficultas in enucleanda etymologia vocis *Deutsch*, qua nempe Germaniæ incolæ *die Deutschen* vocantur. Quidam enim derivant à conditore gentis Ascenas vel Ascenaz filio Gomeri, idque stabiliunt autoritate Josephi rerum Judaicarum promicondi, lib. I. Antiq. Judaic. cap. VII. & adhuc alia suffragia corradunt, ut refert Harsdorfferus, ex Rabbi Elia Levita, qui *omnes*, inquit, *terrarum Alemanniæ habitatores vocari solent ab Ascena* טשכנזים Cui si accesserit articulus præpositivus *die*, vel, ut antiquissimi codices Saxonici *the*, vel *thu*, fieri putant *the ascan* aut *du ascan* & per contractionem *Deutsch* vel *Teutsch*. Hinc Itali hodiernum nos vocant *la gente Todesca*. Aventinus in Annalibus Bojor. præfixa nomenclatura: *Teuto*, inquit, *ab innuendo dictus Rex Germaniæ, quem quidem Mercurium Germaniæ interpretati sunt. Inde Teutones dicimur.* Quod ut confirmant exsurgunt alii asserentes Ascenazem aruspiciem à voce *deuten* der *Deuter* dictum fuisse, & inde τὸ *teutsch* vel *deutschen* pro *interpretari* invaluisse. Quam in rem tamen dubito an existent luculenta testimonia:

§. III. Megalander Lutherus originem hujus denominationis devolvit in vocem *Deud*, quæ olim *Deum* significabat; unde nos *Deutisch*, quemadmodum Gothi à *Gott* *Gottisch*/dicimur. Cui adstipulatur Wegnerus in laudato libel-

libello p. 5. in hunc fermè modum. *Veteres Germani Deum suum dixerunt Dnd vel Deud, quod vocabulum jam per T. jam per D effertur. Ab hoc nomine nos dicimur Dendisch, Dentici, dialecto Saxonica Dudisch vel per y vel per ü. Et in his talibus attendenda quoque est Saxonica Dialectus. Illi, qui nomen nostrum Gentilitium Deutsch per T. efferunt, fundamentum aliud ponunt nempe Tuisconem, vel prout Tacitus vult, Tuistonem, quem patrem nostræ gentis asserunt non admodum pauci. Multi tradunt non differre Tuisconem à Teutone; sed fuisse unum eundemque hunc Regem ac Patrem Germanorum; quibus tamen alii refragantur, dum evincere non desistunt, esse diversissima capita: illumque primum fuisse Germanorum regem, hunc autem novem demum emortuis solium regium conscendisse. vid. Reineccius de Orig. Misn. p. 21. Haslites quis dirimere velit? Hoc saltem penitus expendendum cui que relinquimus annon fortasse Tuisco, Tuisto, vel Teuto sit nomen ducis cujusdam omnium strenuissimi, sub cujus ductu hostes debellati & laurus reportatæ fuerint, unde Teutones sive die Deutschen postmodum dicti sint, non omnes quidem Germaniæ incolæ; sed saltim pars eorum. Cui rei fidem faciunt ex veteri ævo Pomponius Mela, ex junioribus Peucerus, Rhenanus, Althammerus & Wittichius in Tacitum: sed sicut Nomen Teutonum certæ regioni & genti de propagine Germanorum sacrum & proprium fuit: Ita nemo facile extiterit, qui sequioribus temporibus id nominis universo Germaniæ populo & progeniei commune fuisse negaverit; siquidem ni soli lucem fænerari videremur, testimonia non exigua in palæstram prædici possent. Peucerus lib. IV. Chronic. Teutonum nomen, inquit, ut Germanorum & totius gentis fuit & certæ partis. Id a Tuiscone conditore gentis derivant De hoc autem mira sed non injucunda fabulantur Auctores. Aventinus in Annalibus lib. I. dicit, eundem Tuisconem ducentos supervixisse annos & septuaginta sex sceptro moderatum esse suas ditiones, totamque insuper Germaniam in provincias & regna divisisse, ubique castella extruxisse,*

9.
xiffe, literarum usum invenisse: & tandem anno tercentesimo septimo post communem orbis terrarum cladem & κατακλυσμόν sua statione decessisse. Hunc deinceps ob virtutes eximias coluisse dicuntur subditi honoribus divinis, & ex communi omnium sententia & consilio inter Deos retulisse, ac tanquam patronum terrarum Germanicarum & asylum constituisse, ipsique lucum sanxisse. De uxore ejus Ertha vel Hertha videatur *Reinesius in Epistolis ad Noricos Epist. LXIX.* Quem sequaris, & cujus sententiam amplectaris, B. L. ipse videas. Nos nemini quid obtrudimus, neque leges & edicta prætorum scribimus. De orthographia tamen τὸ Deutsch tribus adhuc verbis dicemus. An scribendum sit Deutsch / an molliusculè Deutsch / dubium & controversum pridem: quod tamen sive hoc, sive illo fiat modo, parum interest. Si quæ orthographia anteponeunda alteri, posteriorem eligimus ab antiquo Deud, quod majoribus nostris Deum significabat, ex quo postea procul dubio τὸ Tuisco exortum. τὸ Deud enim, ut autores haud infimæ cavæ sentiunt, varia dialecto prolatum legitur. Quippe jam Deud, Dieth, Diether, jam Thut, Thuts & Thudis dictum & scriptum constat. Ex qua inflexione nullo negotio τὸ D. in T. transire potuit, ut à nonnullis non Deutsch, sed Teutsch chartis illitum, eademque ratio scribendi ad nos deducta fuerit. Confer Wegnerum l. c.

CAP. III.

*Germanorum lingua an Hebræam,
Persicam, Græcam, Latinamve habeat matrem.*

§. I.
AT verò his diutius immorari nolumus; sed Deo duce rem ipsam aggredimur. Dabis autem veniam, B. L. si pro in-
B ge-

genioli nostri tenuitate alta quasi nocte recondita eruere singula non sustinuerimus. Quis enim in tot sententiarum diuidia satis prospicere poterit, quin aliquid humani committat? Quibus autem natalibus, an propitiis, an minus secundis & quo tempore orta sit Germanorum vernacula, tot ferme opiniones, quot capita. Nec defunt viri magni nominis, quorum cineres æternis veneramur encomiis, qui intra limites Heberi Germaniam quærunt, hoc nixi fundamento, quod nim. insignis detur convenientia Teutonicæ lingvæ cum Judæorum sermone. Illa autem dicitur vel intrinseca, vel extrinseca. Intrinseca quæ versatur circa ipsa verba & eorum homonymiam notationemque, qualis est ex. gr. in sequentibus: מִשְׁכַּח mischen/חָפַץ schöpffen/חָרַח riechen/שָׁלַף schelffen/לָקַח lecken/כָּפַח fallen/בָּעַל bublen/רָחַח heilen & quæ sunt alia. consule *Harsdörff.* in laudato specimine p. 130. qui & *Lazii* autoritatem, si qua est, ex *lib. I. de Aboriginibus fol. 18. & 19.* in subsidium vocat, ejusque sequentia producit verba: f. 29. *Reperitus est apud nos codex admodum vetustus, in quo hec extant: Bojarii traduntur ab Armenia oriundi, qui cum magna multitudine de finibus suis egressi hanc terram sunt ingressi, expulsis que Aboriginibus pro eis habitant.* Ex quo loco firmari credunt, gentem nostram ab Hebræis statim post diluuium exivisse; lingvamque Germanorum tunc Hebræam fuisse. Convenientia autem extrinseca adstruitur ex ipsa methodica lingvæ tractatione, & indagatur in literis, in nominibus, in verbis, in præfixis & suffixis, in constructione, adeò ut vel ovum ovo ita respondere vix possit, quam hæ duæ lingvæ. Et ut Auctores hujus sententiæ mihi omnibus nominibus devenerandi porro effata sua stabiliant, ostendunt etiam eandem esse rationem in divisione literarum, tam Hebræarum quam Germanicarum, & dicunt, habere Germanos haud secus atque Heberi sectatores, suas consonantes, diphthongos: consonantes quas dicunt gutturales, labiales, palatinas, lingvales & dentales. Dein pergunt ad nomina, dicentes; quod, quemadmodum apud Hebræos à verbis descendunt nomina, eodem

dem modo se res habeat in literatura Germanorum. Et si-
cut non omnia apud illos à verbis descendant, nisi à radice
inufitata: ita nec omnia in nostra vernacula à verbis oriri, sed
dari quoque radices nominales. Quæ de consonantia ver-
borum, præfixorum, suffixorum, literarum servilium, totius
deniq; constructionis, de linea Maccaph, de infinitivo nomi-
nascente passim ingeminantur, ne tædium lectori crearemus,
sponte omisimus. Si cui allubescit penitus introspicere ho-
rum Autorum sacra, poterit consulere laudatum Harsdörff.
l. c. Atque ita satis constat, quam matrem huic soboli lingvæ
nimirum nostræ adscribant illi, quorum studio & diligentia
monumenta prolapsæ antiquitatis revolvuntur. Cui sen-
tentia alii quoque non inferioris notæ viri suum contulerunt
calculum, quos inter eminet Mericus Causabonus Isaaci filius
*in Commentatione de quatuor lingvis p. 160. Linguam, inquit, a
simpliciter & absolute matricem ego quidem unam agnosco Hebraicam.
Ex hac alia omnes initium sumserunt; sed ita ut in aliis majorem mul-
to, quam aliis mutationem passa sit. Hoc autem quomodo contige-
rit, ignorato (ut antea dicebamus) confusionis linguarum modo, & in
tanta temporum istorum & migrationum caligine nostrum non est de-
finire. In plerisque lingvis hodiernis manifesta reperiri primæve ve-
stigia certum est: sed an omnia à primis illis incunabulis, an ex recen-
tiore cum Judæis commercio nonnulla, non hic dispiciendi locus. In
quo filius à parente non recedit, qui statuit, non tam novas
lingvas, novasque rerum notiones inventas, quam novas ve-
teris lingvæ, (Hebræam innuit) ἐκλήσεις & παρεκλήσεις, ita ta-
men ut nova quædam vocabula tunc sint excogitata, cujus
rationes prolixius diductæ videri poterunt in libro citato
Merici Causaboni. M. Georg. Cruciger, Professor quondam Aca-
demix Marpurgensis in sua Harmonia linguarum quatuor cardis-
narium edit. Francofurt. Anno 1616. per totum idque haud
parvæ molis volumen idem probare fatagit, & posita radice
Hebraica omnes reliquas lingvas, quas dicimus cardinales
exinde deducit, utque cogitata animi, & libri, quem molieba-
tur, contenta, in epistola dedicatoria exponeret, ita præfatur:*

Ut rerum omnium præpotens Jehova, qui lucem habitat inaccessam, suæ potentie ineffabilisque divinitatis & Majestatis *אֱלֹהֵינוּ* (ut Apostolus loquitur) in magno nature volumine, creationis puta opere, omnibus manifestè cernenda & tantum non palpanda reliquit: ita quoque ratione haud multum absimili lingvæ sanctæ seu Hebrææ, quæ omnibus orbis terræ habitatoribus atque incolis communis ante fuit, antiquitatem haud obscure cernere est in reliquarum, in quas diffusa est, linguarum cardinalium (unde porrò omnes aliæ tanquam rivuli profluxerunt) cum sermone Hebræo, tanquam fonte suo, convenientia. Atque ex hoc nullam radicem primigeniam Latinæ & Germanicæ lingvæ propriam esse, firmiter porrò asseverat. Ne autem sine testimonio id dixisse censeamur, lubet specimen eorum, quæ ubique tradit, hîc loci referre:

à מצר angustia, locus angustus

orta sunt	1. Directe	1. Græc. μικρός, exiguus parvus.
		1. Maceria, exiguus murus.
2. per	2. Latin.	2. Macer, qui exiguum locum occupat.
		3. Germ. Mager/so einen geringen Ort einnimt.
		1. Prosthesis Gr. Σμικρός, (1. Græc. Σμαρίς) (ιδος) ὀ pusillus piscis
2. Metathesis literarum	radicis	2. Lat. Smaris (minimus ferre piscium)
		3. Germanic. [Schmergel]

à מקל Calamus, arundo longa, baculus, cujus cognatum להק levem esse

orta sunt per metathesin	1. Græc. κάλαμος.
	2. Lat. Calamus.
	3. Germ. { 1. Calmus
2. Halm/Strohalm.

Sed

Sed hæc sufficiant: Sit iudicium penes alios, quibus reputandum fedulo relinquimus, an singula, quorum plenus est integer codex, si ad lydium veritatis lapidem exigantur, se satis probare queant omnibus. Nostram linguam immediate profuxisse ex Hebræa, atque consonantiam & convenientiam istam innuere conjunctionem arctissimam, qualis est inter matrem & filiam, tantum abest, ut statuamus, ut potius istorum rationes, qui contrariam sententiam urgent & defendunt, amplectamur. Si cui volupe est, consulat *Marci Zuerii Boxhornii* originum Gallicarum librum Cap. VII. p. 95. sq. & experietur virgulam censoriam vindicatricem injuriarum, quas hodie nostra & reliquæ linguæ à patronis Hebrææ patiuntur: qui *Mihi* inquit, *rationes eorum, qui linguarum omnium origines ex Ebræa petendas esse arbitrantur, à veritate aliena frivola & inepta videntur. Sit sermo Ebræus omnium primus & antiquissimus, ut communi consensu creditur: neque tamen ideo reliquos omnes ex eo, velut fonte, profuxisse & dialecto tantum, & haud multum ab simili eorundem vocabulorum usu distare statuendum est.* Et paulo post: *Non negaverim in omni sermone reliqua esse quadam Ebræi sermonis vestigia & vocabula; sed sunt illa paucissima.*

§. II. Ab Hebræis ad Persas transimus, in quorum orbe nonnulli quærent Germaniam. Reperti enim sunt non pauci, qui delusi similitudine vocabulorum quorundam tam Persis, quam Germanis usitatorum, nobilissimæ vetustissimæque Germanorum linguæ origines ad Persas retulerunt, quibus etiam annumeramus Clarissimum Piccartum, fidus olim Academiae Altorphinæ satis fulgidum, qui in Oratione sua de migratione veterum Germanorum: Sic, inquit, ego censeo, Germanos majores nostros Persarum olim fratres fuisse,isque prima origine conjunctos; egressos inde post mortem Alexandri, cum omnia bellis in Asia arderent, dissidentibus procerum & dynastarum animis & suis unoquoque commodis vigilante: egressos autem omnium primum eos, quos hodie Frisios & Saxones appellamus, & insedisse primum Cimbricam Chersonesum, inde transvectos Albim ea occupasse loca,

easque regiones, quas hodieque tenent; quibus alii postea se conjungere
 populi, qui jam omnes Germanorum nomine veniunt. Quemad-
 modum ergo Gentem nostram ex Persia devocat: ita quoque
 linguam inde arcessere necesse habet. Nec sane est, quod dis-
 fiteamur, vocabula quædam nobis usitata Persis eodem fermè
 sono & consimilibus literis enunciari. e. g. quod isti dicunt:
 Bruder, Tochter, Berber, Leb, Drog, Stareh, Nahm, Nau,
 Bend, Behether, Der, Bister, nos efferimus: Bruder/Tochter/
 Barbier/Lippe/Betrug/Stern/Nahm/Neu/Band/Besser/
 Saxon. Bether/Thür/Polster/Saxon. Pust. At verò an
 Persiam matrem exosculari teneamur, non extra dubitationis
 aleam ponimus. Num forte fortuito enata sit hæc con-
 venientia, non habemus asserere; quò tamen digitum in-
 tendisse videtur Lipsius Epist. 44. cent. 3. ad Belgas: *Faten-*
dum sane est, inquiens, & ego observo, ut ratio communis hominum
sic & verba alibi esse, sive traductione, sive casu potius an genio admi-
nistrante. Sed in quibusdam major convenientia aut crebrior, ut in
Persica, quod miremur. Nam ii & voces nostras plures habent, &
flexus Conjugationum haud nimis diversos. Dant casui affinita-
tem hanc plerique, & ullum unquam commercium Germa-
norum cum Persis extitisse pernegant. Verum alii, quibus
itidem de meliore luto formavit corda Prometheus, nonni-
hil se præstitisse arbitrantur, quando Germanos Persarum fra-
tres ex eadem stirpe oriundos proclamant undique, ut ita pro-
pinqua sanguinis conjunctio nexum inter linguas fororium,
firmet atque stabiliat. Marcus Zuerius Boxhornius in E-
pistola quadam p. m. 295. ad Blanckardum, commentarium,
ad Q. Curtii historiam publicæ luci donantem, ita: Doctissimi
ætatis nostræ homines censuere, Persicam linguam haud multum à
Germana diversam: in quorum castra ego quoque vi veri victus con-
cedo. Quippe cum Persas ex Scythis ortos esse, veterum etiam testi-
moniis abunde constet, neque alios majores Germani nostri agnoscant
aut agnoscere debeant, quam Scythas, cognatum quoque, & si diale-
ctum, aut paulo diversam pronunciandi rationem exceperis, eundem
harum gentium sermonem esse, necesse est. Cui accedit laudatus
 Cau-

Causabonus, qui ingenue fatetur, non levibus adductos esse conjecturis viros celeberrimos, ut linguam Thraciam, Phrygiamque (quæ latissimè in Asia olim patebant) non alterius fuisse originis, quam Germanicæ evincant. Quibus calculum *Clariss. Salmasii* addere facili negotio possemus, si jam testimonia doctorum coacervare animus esset, qui Persicam & Germanicam linguam uni eidemque fonti adscribunt. Neque sane ex sententia *Nobilissimi Morhofii* casu tot Germanica Persicæ inhærent. Potissimum autem hic adverti debet, vetera ista Persica quorum Curtius cæterique Historici mentionem faciunt, ferme omnia Germanica esse, quæ magnam partem collegit *Boxhornius* l. c. Si itaque horum ductum sequamur, & nosmet cum aliis *Piccato*, quem nullus unquam, ea qua intenderant ratione, refutare in hac sua sententia feliciter potuit, associemus, omnino non diffitendum foret, Germanicam juxta cum Persica ex eadem propululasse origine, & si verum est, Persas Scytharum germen esse, à quibus nostra deducimus stemmata, linguas sororias utique amplectimur ex eadem matrice ortas, neque amplius miramur, qua ratione acciderit ut Persarum tam multa nostræ vernaculæ consonent.

§. III. Porro ne quid prætermisisse videantur illi, qui vernaculam nostram adeo non venerantur, ad matrem prolabantur, quæ post sobolem nata est, nempe ad linguam Græcam. *Franciscus enim Junius* in *Notis ad Willeramii Cantic. Cantic.* in eam prorsus inclinatur sententiam, quando in illud: *cuse mich her mit dem cuse*; ita commentatur: *Cuius liquere potest Francicum seu Alemannicum cusan esse originis Græcæ; Nam à κύω osculari κύωται Græcis est basiare, pro quo tamen apud Homer. Odysf. Ω v. 234. atque alibi passim legitur κύωται. Belgarum interim Kusien & Anglorum Kisse ad hanc originem planissimè sunt referenda. Cambro-Britannis cusanu est osculari, svaviari: quod tamen ab Hebraica origine deducit Johannes Davies in Dictionario Britannico-Latino. Ego sane pri-*
scos

scos quoque Britannos hoc suum cusanu à Græcis desumpsisse puto, cum passim plurima in tota hac antiquissima lingua occurrant, quæ manifeste Græcam prodant originem. Si verum amemus, profecto non est, quod diffiteamur, quam plurima esse, quæ affinitatem propinquam inter has ostendunt lingvas. Ita vocem *thik* densus, crassus deducere possemus ex *θίγω* vel *θιγάνω* tango, ut *thik* diceretur qf. τὸ εὐθικλον, tactu facile; *mischen* ex Græco *μισγω*, misceo, *machen* ex *μηχανάω* machinari, moliri, *giezzen* ex *χέειν*, clagon flagen ex *κλαίειν* flere, ejulare, vel à *κλάζειν* clamare, *quellen*, vel Saxonice *quellan* à *εκύλλειν* abjecto σ. *heiß* ab *αἶθω* uro, *leyth* à *ληθεῖν* labore frangi, defatigari vel *λιδιάν* calculo laborò *rücken* à *εράχτις* spina, dorsi, vid. Berneggeri Quæst. XI. in Tacitum, ubi longe plurima in hanc rem afferuntur. At verò non tantum simplicium vocum, quas fovet Germania, indoles; sed etiam integer ordo orationis non exiguam præ se fert convenientiam, adeò ut rectè idem Schmidius in Hypomnem. ad Grammat. p. 41. seq. *Si ulla lingua ad Græcam accedit, Germanica est, & si in ulla re accedit, in articulis accedit.* Semper enim articulus I. *subjectum* propositionis notat, eo tamen modo, qui alibi docetur: ut *καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος*, und *Got* war das Wort; Latinus discernere non potest: *DEUS* erat verbum. Non enim liquet, *Deusne*, an verbum sit *subjectum*; id quod Græcus & Germanus prodit ingenue. II. *Rem definitam & determinatam* notat sive in *subjecto*, sive in *predicato*: ut *ἔδωκα τῷ ἀνδρὶ τὸ ἀργύριον*, *Ich* habe dem Manne das Geld gegeben / *h. e.* viro, quem nosti, & hanc pecuniam, quam nosti. *Alius sensus est*: *Ich* habe einem Manne Geld gegeben / *ἔδωκα ἀνδρὶ τινι*, vel tantum *ἀνδρὶ ἀργύριον*, vel *ἀργυρίοντι*, ubi nulla certa persona notatur; sed vir aliquis, & pecunia indeterminata quævis. Præterea sicut occurrunt in Græcanica literatura *Infinitivi* nominalescentes: id pariter in nostra vernacula quotidie animadvertimus. Quin imo declinationum & conjugationum ratio arctiores indicare poterit amplexus. Favet insuper huic turbæ ita statuentium, dux in hac Musarum palæstra exercitatissimus *Causabonus* de

de quatuor linguis p. 378. qui libere, quod sentit, edisserit: *Pauca puto vere & genuine Anglica sive Saxonica reperiri, quæ (exceptis quorum Latina est origo) si ritè & diligenter expendantur, non possint ad Græcos fontes revocari.* Verum enim verò, si hanc insistamus viam, ex omnibus omnia colligere dabitur. Sic inde, quod *Cœlius Rhodiginus* illos, qui alterum pedem habent in cymba Charontis, vocat *πεμπηδες* à *πέμπω*, posset aliquis deducere illud Germanorum, & non paucis Thuringis usitatisimum vocabulum *pempeln* / i. e. *nugari*, ex quo vetulæ peculiaria sua nanciscuntur insignia, quia aniculæ istæ quotidie nugantur. Sed hæc faceffant. Multa nostræ linguæ vocabula peregrina videntur, quæ tamen matre benefica, intra finem Germaniæ prognata sunt. Non ex fonte Græco cadunt illa Germanica, sed ex Scythico. vid. *Boxhorn. de Originibus Gallicis pag. 86.* Bene *Franciscus Irenicus* cap. XXXII. *Multarum, inquit, regionum civitatumque origines ignoramus, & Græca putamus, quæ tamen Germanis debentur, veluti Vangiones dicimus Wormatienses: omnes mirantur, unde nomen illud fuerit profectum. Literis Græcis non est opus: Germanicus fons spectetur. Urbs hæc sita est in territorio Teutonico Wungau dicto, Cerere & Bacho opulentissimo. Latini paululum variantes literas Vangiones illos proferebant Wungaugiones. Confer Lehmanni Chronici Spirensis initium.* Unde quasi in mensa solis, quod aiunt, positum est, quid sibi demereantur illi, qui in etymologia Germanorum subinde ad alios fontes recurrunt. In patriam certe insigniter sunt contumeliosi, qui omnia nostra à Græcis accersunt, perinde ac si Germania olim meras habuisset bestias, beneficio sermonis omnino carentes. Ab illis emendicare Germanica, plane est ridiculum: Inter auctores enim emunctioris naris abunde constat, nostram vernaculam Græcis multas dedisse radices, nihil autem ab his accepisse. *Skinnerus* equidem in *præfat. ad Lexicon Etymol.* totam molem calumniarum & scommatum in nostram jactat linguam asserendo, Germanicam potius è Græca, quam hanc ex illa fluere, eò quod impossibile arbitratur, Græcam longè cultissi-

mam ex sermone tam barbaro & horrido sibi assumfisse quip-
 piam : At verò annon iste noverat, lingvam, quo est sim-
 plicior & horridior, eò magis ad originem accedere. Unde
 quoque *Excell. Morhofio* colligitur, nostram lingvam esse,
 Græcanica vetustiore, imo vero hujus matrem. Non di-
 cam in præsentia, quod ipsi Græcorum filii haud negent, Ma-
 jores suos primosque incolas Græciæ barbaricam lingvam
 locutos, literasque suas à barbaris nactos esse. *Josephus contra*
Apionem prolixioribus argumentis probat omnia Græcorum
 esse nova : Ipseque *Diodorus lib. II. c. VI.* Græciæ Philosophos
 suam à Barbaris acquisivisse scientiam, & divinus Plato in
 Epimenide citante Euseb. X. de Præpar. Evang. cap. II. in-
 genue fatetur, omnia, quæ optima sunt, à barbaris se consecu-
 tum. *Vetusta enim regio, inquit, alit eos, qui primi hæc invene-*
runt. Clemens quoque *Alexandrinus lib. I. Strom.* veteres phi-
 losophos Græciæ aut fuisse barbaros, aut à Barbaris, quod
 deinceps excoluere, hausisse, approbare non veretur, qui
 postea plures suæ sententiæ ὁμοψήφους adducit, atque inter
 alia : παρεθέμην, inquit, αὐτῶν ὀλίγα εἰς σύστασιν τῆς ἀπὸ βαρ-
 βάρους ἐυελικῆς, καὶ βιωφελῆς φύσεως παρῶν Ἑλλήνες τὰ ὀπίσθεύμα-
 τα ὡφελιμῶνται. Ex his pauca adjeci, ad confirmandam inventricem
 vite utilem naturam, quæ fuit apud Barbaros, à quibus in studiis
 Græcis exercendis Græci acceperunt magnam utilitatem. Quo
 etiam hæc faciunt, quæ non longè post afferuntur : Εἰ δέ τις
 τῶ φωνῶν διαβάλλει τῶν βάρβαρον, ἐμοὶ δέ, φησὶν ὁ Ἀναχάρσις,
 πάντες Ἑλλήνες σκυθίζουσιν. Si quis autem vocem reprehendit bar-
 baram : Mihi autem, inquit Anacharsis : Omnes Græci Scythæ sunt.
 Quid igitur in laudem nostræ linguæ concinnius dici pote-
 rat? Accedit etiam quod Majores nostri arma sua victricia
 Græciæ felicissimè intulerint, quo de vid. *Justinus lib. XXIV.*
c. IV. seqq. & XXV. c. I. Unde si victoris est, leges condere,
 non accipere; dispalescit oppidò, Nostrates nihil ab ipsis ac-
 cepisse, sed ad suos mores potius & sermonem obstrinxisse.
 Unde qui ex lingua Græca Germanicam nostram evolvere
 percipiunt, illis certè non absimiles sunt, qui, dum origines
 rerum

rerum feliciter indagare nequeunt, nescio quid somnii crepant. Dudum enim noscitur ex Historicis gravissimis, Scythas, Majores illos nostræ gentis plus à benefica matre natura accepisse, quam universa Græcia ex principiis artis. Justinus: *Admirabile videtur, ait, hoc illis (Scythis) naturam dare, quod Græci longa sapientum doctrina præceptisque philosophorum consequi nequeunt, cultosque mores incultæ barbariei collatione superari.*

§. IV. Vereor, ne etiam sint, qui vernaculam nostram è Romuli stirpe aut profapia eruere non graventur: Nemini tamen aliquid affingimus, neque etiam qui disertis verbis id eloqui ausus fuerit, meminimus. Dari nihilominus non exigam inter hæc lingvas convenientiam non inficiamur, quam *Bobuslaus Balbinus Epitomes rerum Bohemicarum lib. I. c. X.* agnoscere videtur, dum complura se scripsisse latino sermone refert, quæ inferioris sortis Germanus, qui nunquam ingressus est discendi ludum, intelligere possit facili negotio. E. g. *Ego habeo unum hortum, in illo sunt sex turres & muri cum fenestris; in palatio stat una persona cum longo naso & est contecta rosis.* Non dum verò exinde probatum fuit, quod firmiori argumento stabiliendum erat. Illæ enim radices latinæ, quibus imprimis ad hanc rem defendendam utuntur, ex sententia laudati *Morhofii*, maximam partem è Scythia sunt oriundæ. Quid quod multi hodie origines lingvæ latinæ in amplexibus Germaniæ, tanquam matris, inquirent, quos inter nominandus meritò illustris *Praschius* in sua dissertatione *de Origine Germanica Lingvæ Latine*, quâ B. L. animum inter ardua delectare poterit. Facebant igitur, qui Germanorum sermonem Græco Latinoque longe vetustiore, ad hujus vel illius normam exigunt, cum nulla ratio persvadeat, priora à posterioribus inverso naturæ ordine, fuisse prognata. Hoc non nego, Græcam & Latinam lingvam à multis seculis excultam, nostram usque ad ultima ferè tempora rudem delituisse: quis vero ideò vilem dixerit? sicut enim aurum cum scoria in penetralibus terræ diu abscondi-

tum, tardius licet effossum & expurgatum, pretium non amittit; sed ingenioso artificis labore condecoratur, ut verbis Harsdörfferi Disq. VIII. utamur.

CAP. IV

Vernaculam nostram è Scythica ortam ostendit: ubi nonnulla de sedibus & habitatione Scytharum & an Germani fuerint Scythæ?

§. I.

IN his enumerandis paulo prolixiores fuimus. Restat itaque, ut, cum hisce subscribere nolimus, aliam afferamus sententiam, unde, quales simus, quamve loquamur linguam dispalescat. Non tamen illi sumus, qui altius ad Adamum calamum nostrum remittere, atque illinc rudimenta nostrarum literarum accersere nitamur, in quibus ingeniose satis desudavit *Goropius Becanus*. Nec etiam, Adamus quam vernaculam habuerit, libet sub disputationis incudem revocare. Nulli tamen dubitamus, quin Hebraica fuerit, adducti tot clarissimorum virorum testimoniis. Equidem argumentis humanis qui hoc probare ausi fuerunt, idque potissimum ex impositione nominum priorum Adami, Evæ, & aliorum, dudum adversarios hac in re habuere admodum contumaces, qui in id sedulo incubuerunt, ut quasi in aprico demonstrarent, hæc nomina propria non esse illa primogenia ab ipso DEO imposita, nec istam linguam, quæ in Heberi posteris postea permansit, omnium primam; sed nomina à prima aliqua, quam sibi fingunt, linguâ, in hanc faciem fuisse transformata, ut, etiam in Hebræa, primæ, nescio cui, exacte responderent. Multi juramento affirmare ausi sunt, Hebræam non esse linguarum omnium primam. Qui-
bus

bus annumeres non paucos qui diversitatem linguarum ante ipsam Babylonicam insaniam, suis nixi fundamentis, erudito orbi probare moliti fuerunt. Gnari tamen istius *Gen. XI.* *Erat autem terra labii unius & sermonum eorundem*; ita ex his fluctibus se emergere laboraverunt, ut dixerint, verbis istis non significari unum eundemque tenorem & usum, sed sensum & intelligentiam; & fuisse illo tempore plura linguarum genera: Omnes autem homines se invicem intellexisse. Verum enim vero hæc sententia dudum remissa est ex his fundamentis suis autoribus. Illud non de nihilo videtur, quod πολισικώτα & ille *Conringius* in *Antiquitatibus suis Helmstadiensibus* probabiliter ostendit, Gigantes, etiam ante diluvium nostras habitasse terras, eorumque circa ipsam Helmstadium extare monumenta ingentis laboris arduique operis, quæ facultatem & vires hodiernæ mortalitatis superent quam longissimè. An non exinde nosceretur linguarum ante diluvium diversitas? Hebraicam enim, quod tamen pernegare nostrum non est, huc usque transmigrasse vix credibile videtur.

§. II. An autem noster sermo in ipsa confusione Babylonica cœperit, prout placuit plerisque, spissioribus ferme obrutum censetur tenebris; siquidem nondum patere videtur neque ex sacra pagina, neque ex Historiæ profanæ conditoribus, an hæc insania Babylonica majores nostros etiam infecerit. Multi, quemadmodum Heberi & Semi progeniem ab hoc crimine immunes esse volunt: ita quoque Japhitas seu Gomeritas excipiunt, & omne quidquid est detestationis ac vitii in Chami sobolem devolvunt. Dicunt enim, orbis divisionem statim post cataclysmum universalem obtigisse: structuram autem demum tempore Heberi, qui fuit quintus in linea descendente à Noa, cū jam omnes Japheti generationes suam quæque occupasset regionem, quam ex divisione quasi hæreditario jure acceperat, nimirum Insulas Aquilonares. vid. *Antiquit. Judaic. Joseph. VI. cap.* Unde etiam non mirandum esse ajunt, in hac nostra lingua potissimum veteri,

tentia. Unde *Strabo lib. I. Geogr.* scribit, omnes cognitas versus septentrionem regiones, uno prius nomine Scythas appellatos esse; & *lib. septimo*, Scythas Germanos fuisse asserit. Multi insuper ex antiquis, referente *Scheringamo*, contendunt, regiones illas, quas Græci Scythiam nominabant, ante alias omnes post diluvium habitatas esse, arcamque Noæ circa mediam Scythiam substitisse, neque ad citeriores regiones nisi per Scythiam transitum potuisse. Atque ex Scythicis istis Regionibus Majores nostros profapiam & linguam in Europæorum confinia detulisse, probabile est. Conf. *Joh. Magnus l. I.* ejusque frater *Olaus Lib. VIII. Histor. Septentrional.* *Vossius in Prefat. libri de vitiis Sermonis.*

§. IV. Poterat hic aliquis obvertere & nos criminis in Tacitum historicum illum, penes quem ferme unicum patria nostra invenit, quod rerum suarum nosse anhelabat, arguere, quando in aureo libello de Moribus Germanorū dicit, Germanos fuisse *αὐτόχθονας*, his verbis: *Ipsos Germanos indigenas crediderim.* Unde fortean in mentem venire cuiquam potuisset, istos fungorum instar è terra propullulasse, neq; in hos fines, queis à Tacito circumscribuntur, aliunde advenisse. Profecto res aliter se habet: Non enim è terra cum Cadmea gente prodisse putat; sed quod minimè aliarum gentium adventibus & hospitibus mixtos, & ut *cap. IV.* dicit, *nullis aliis aliarum nationum connubiis infectos* propriam & sinceram & tantum sibi similem gentem extitisse arbitratur. Atque in hoc significato colluviei diversarum gentium & advenarum, collectæque ex variis populis turbæ opponit.

§. V. Verum enim verò ipse Germanæ originis indagator felicissimus *Cluverius* in *Germania antiq. lib. I. cap. IV.* nostræ assertioni obicem ponere, & quasi ariete infensissimo in eandem detonare videtur. Postquam enim contra illos prolixè disputavit, qui ex Perside profapiam nostram arquirunt, eorumque argumenta explosisse voluit; tandem ad fundamentum, ex moribus Persarum Germanis similibus desumptum: *Mores, inquit, si spectes, certe Persarum mores nunquam fuerunt*

fuerunt Germanorum moribus tam similes, quin multo similiores fuerint mo: es Scytharum: à quibus Persarum quoque gentem haud longe distitam, nonnihil eorum traxisse, quid mirum est, si quis coniecerit? Nemo tamen Scythas Germanorum conditores temere affirmaverit. Hæc facile nos in ruborem dare & temeritatis arguere queant, potissimum cum illi simus, qui virum tanto ingenio exsplendescentem nec refellere velimus, nec etiam valeamus: novimus vires nostras, & quam parum humeri sint portando. Attamen dum ipse postmodum profitetur, nostros quoque conditores ab Noacho ex Asia profectos, orbe in tres partes diviso, occidenteque cum altera septentrionis parte Japheto adscripto, Europæ regiones & maria insedisse, nostræ sententiæ quadantenus favere voluit cum aliis, quos habemus propitiores. Casaubonus enim de quatuor linguis p. m. 385. ita: *Quamquam autem Scytharum nomen apud antiquissimos Scriptores valde generale nomen est, quod omnes septentrionales populos tam Asiaticos quam Europæos complectitur. Europæos tamen sive Celto Scythas, qui & Germani postea dicti ab Herodoto, aliisque Scythicorum bellorum scriptoribus intelligi, certissimis argumentis viri docti adstruxerunt. Sed & ipsum nomen Scythia Germanicam præ se fert originem. Illos autem nominatim Scythas, qui alio nomine Getæ quoque nominati, per oram ponticam late sparsos Græcis notissimos, Germanicæ fuisse prosapie, constans eruditissimorum virorum, antiquitatum Germanicarum illustratorum & indagatorum solertissimorum est opinio. Ipse quoque Aventinus Annal. Bojor. p. m. 32. autumat, illos Scythas, quorum Curtius meminit lib. VII. cap. VIII, Germanos fuisse: atque ita Scythas & Germanos unam eandemque constituit nationem. Unde Cluverius nobis adeò contrariari non videtur. Quos enim ille à Celtis ex Scythia oriundis evocat, nobis ex ipsa Scythia arcessere licebit. Historici quippe plurimi dicunt, Celtas ex Scythis descendisse, qui postea unam gentem constituerunt, postquam prius armis mixti, deinde pace conciliati coaluerunt.*

¶ VI, Quibus testimoniis, ipsius quoque Cluverii qui
lib. I.

lib. I. c. II. Germ. antiq. Germanos Scythas & Celtoscythas appellat, adducti, nulli dubitamus, Germanos è Scytharum regione evocare. *Baudrandus* etiam Scythas, ait, esse populum per partes Asiae & Europae extensum, è quibus fuisse traduntur Scythae Hyperborei, Saccæ, Alani Scythæ, qui per Sarmatiam in Scanziam transgressi tandem in Germaniam migraverunt. Cui adstipulatur *Hoffmannus* in Lexico universalis, qui haud secus atque alii quidam, concordiam istam qualem qualem Persicæ lingvæ cum vernacula nostra exinde ortam putat, quod Schythæ eadem Germanis tradiderint. Quid de hoc negotio *Hartknobius* in Prussia sua veteri & nova afferat, accipe. Hic ut Venedos è Scythia oriundos evincat, dicit, Japhetum, cum singulis filiorum Noæ certam hujus orbis partem sorte quasi acciperent, Asia septentrionali Europaq; potitum esse; Regiones autem Asiaticas, quæ versus septentrionem spectabant, Scythiam Asiaticam, quæ verò propter Tanaim in occidentem vergebant, Europæam esse nuncupatas, & ex illis, primum à Japheto inhabitatis, consecuto tempore in Europam Japhitas devenisse. *Abrahamus Mylius* inter cætera huc facientia hæc quoque tradit, quod nempe gentes, quas proxima sanè post Noachum vidit ætas, & quæ Aborigines vetustate longe superant, Germanice locuti sint, quales fuere Gothi, Getæ, Massagetæ, Cimbri, Teutones, Galli, Celtæ; quo stabilire maximopere videtur, vernaculam nostram non tantum inter antiquissimas haberi; sed etiam, id quod sequentia declarant, Scythicæ originis fuisse.

§. VII. Nonnulli tamen eò prolabantur, ut Scythas è Germania in regiones Scythicas ablegare, quam Germanos ex Scytharum orbe conclamare malint. Hoc equidem facile largimur, nostros majores hinc inde, prout occasio tulerit, vagatos, jam ex diversis Asiæ partibus in Germaniam profectos esse; jam ex hac variis ambagibus illuc rediisse, idque fortasse plus simplici vice, quod *Wegnerus* in ad Lutheri Nomencl. additam: nobiscum confitetur. Ex Scythia tamen prius emigrandum erat, quam illic reverti daretur; Imprimis quia eam

D

regio-

regionem arcam Noë suscepisse scribunt auctores. Dein plures etiam migrationes ex Oriente in occidentem, quam ex occidente in orientem factæ dicuntur. Præterea si & illud firmo stat talo, quod à supra laudato Hartknochio asseritur, Gothos, qui à Scythis oriundi sunt, prius Prussiam illam veterem infedisse, & deinde in Scanziam & Sueviam migrasse, utique nostræ sententiæ lux affulget non exigua. Quod autem Gothi sint gens Scythica, pluribus argumentis probatum dare possemus: unius tamen vel alterius faltem autoritate acquiescere lubet. Procopius: ipsam, inquit, Meotidem, & os ejus, quod dixi, ultra ipsum statim litus Gothi, quos Trapeziticos dictos memoravi, antiquitus obtinebant; longius Gothorum gens, quæ proprie sic dicitur, Visigothique & Vandali, & ceteri Gothice originis populi habitabant, quos vetustiora secula Scythias vocabant. Et Georgius Syncellus, ut Robertus Sheringhamus observat: Τότε πάλιν οἱ Σκύθαι καὶ Γότθοι λεγόμενοι ἐπιχωρίως, διὰ τῆς ποντικῆς θαλάσσης ἐλθόντες εἰς Βιθυνίαν, καὶ πᾶσαν Ἀσίαν καὶ Ἀυδίαν χωρέσαντες ἴνυε Νικομηδίαν Βιθυνίας πόλιν μεγάλην ἔλαβον. &c. Eodem tempore Scythæ, qui & Gothi patria voce vocantur Ponticum mare transfretantes in Bithiniam descenderunt, Asiamque omnem & Lydiam excurrentes Nicomediam Bithyniæ urbem ceperunt. Ut adeò, qui negare id audent, contra totius antiquitatis fidem insurgant.

§. VIII. Hoc ut eo magis firmeretur, ex eodem Sheringhamo advertimus, sermonem Gothicum, vernaculam Scytharum fuisse. Probat enim auctor primò Alanos fuisse gentem Gothicam; deinde, Scythas etiam eandem linguam, eundem corporis habitum cum Alanis habuisse, nisi, quod cæteris, quam Alanis, promissiores capilli fuerint: id quod posterius patere ait ex Luciano, qui: Ταῦτα inquit, εἶπε ὁ Μαχέντης, ὁ μὲν γλωττὸς τοῖς Ἀλανοῖς ὄν. Κοινὰ γὰρ ταῦτα Ἀλανοῖς καὶ Σκύθασι, πλὴν ὅτι ἔπανυ κομῶσιν οἱ Ἀλανοὶ, ὡς περ οἱ Σκύθαι: Hæc quidem dicebat Macentes, eadem lingua cum Alanis: hæc enim communia sunt Alanis & Scythis, nisi, quemadmodum Scythæ, comati non sunt Alani. Quando igitur exinde probare

bare licet, Alanos Scythicam excoluisse linguam, eosque Gothorum stemmate oriundos esse, Gothos autem fuisse gentem Germanam; quid prohibet, quo minus dicamus gentem nostram Scythicos habuisse Majores, eademque lingvæ principia & fontes agnovisse? Quod verò Gothi Germani fuerint, ab Autoribus ferme pro confesso habetur; in quam rem quoque videatur *Hartknochius* l. c. & *Cluver. antiq. Germ. lib. III. cap. XXXIV.* Unde si Gothi Germanice sunt locuti, & Scytharum progenies fuere: extra dubium fermè positum est, Scythas nostra lingua, etiam si non qualis jam est, sed in suis radicibus, usos esse.

CAPVT V.

Porro ex moribus Scytharum & vitæ genere veterum Germanorum colligitur,

Germanos esse Scythas: annectuntur

quædam de etymologia vocis

S C Y T H A.

§. I.

Germanos verò Scythas fuisse, mores veterum Germanorum, quos cum Scythis habuere communes, adhuc videntur comprobare. Nam quod *Justinus* de suis Scythis magnis laudibus deprædicat, illud ad veteres Germanos haud difficulter quadrare poterit. Dicit autem, illos aurum & argentum non perinde ac reliquos appetere; cui *ὀμόψυχα* *Nicephorus Gregoras* tradit: *Argentum, aurum, margaritæque cæteræque gemmæ Scythis pluris non sunt, quam pulvis.* Quid verò aliud, quam ejusmodi quoque continentia & *αὐτάρκεια* majores nostros immortalitati dedit? *Tacitus* testatur, Germanos nostros quondam possessione & usu haud perinde affectos fuisse: qui nos multam scelerum materiam sustulit. Porro *Justinus* Scythas lacte vesci solitos tradit, qui victus sicut antiquissimas gen-

D 2

tes

gentes delectavit; ita potissimum Germanis quoque in deliciis fuit. Non tantum enim *Ammianus* libr. XXXI. de Alanis ex Scytharum gente prodidit, istos lacte victitasse; sed de nostris etiam palam est apud Auctores. Nimirum *Cæsar* libr. IV. *Non multo frumento, inquit, sed maximam partem lacte atque pecore vivunt. Et libr. VI. Agricultura non student, majorque pars victus eorum in lacte. Et Athenæus* libr. IV. cap. XIII. Γερμανοὶ, ὡς ἰσοπέι ποσειδώνιος, ὀπιμίνυσι γάλα. Germani, ut narrat *Po- sidonius*, bibunt lac. Tacitus eadem ratione inter cibos eorum lac concretum ponit. Quo tamen nomine quid sibi velit, haud sanè convenit inter interpretes, nec expeditu adeò facilè, quum non una concresecendi sit ratio: de quo negotio videri poterunt passim literarum statores philologi. Deinde *Pomponius Mela* de Scythis ad Mæotida: *Apud eos, inquit, easdem artes foeminae quas viri exercent, adeò ut ne militia quidem vacent. Viri pedibus inhaerent, sagittisque depugnant, & equestre praelium ineunt: nubunt tamen; verum ut nobiles habeantur, non in ætate modus est: nisi quæ hostem interemere, virgines manent. Idem usu veniebat Germanis nostris, ubi pariter foeminae militia sedulo fungebantur, sic enim Tacitus de moribus Germanorum cap. XVIII. Dotem non uxor marito; sed uxori maritus offert; intersunt parentes & propinqui, ac munera probant: munera non ad delicias muliebres quaesita, nec quibus nova nupta comantur; sed boves & frenatum equum, & scutum cum framea gladioque. In hac munera uxor accipitur; atque invicem ipsa armorum aliquid viro offert: Hoc maximum vinculum, hac arcana sacra, hos conjugales Deos arbitrabantur. Ne se mulier extra virtutum cognationes extraque bellorum casus pater, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorumque sociam, idem in pace, idem in praelio passuram ausuramque. Hoc juncti boves, hoc paratus equus, hoc data arma denunciant.*

§. II. Denique de Scytharum vestitu adjicit *Justinus*: *Lanae iis usus ac vestium ignotus: pellibus tamen ferinis aut marinis utuntur, ubi, quod Dn. D. Sagittarius, Patronus noster maxime de- venerandus, notat τὸ lanae ac vestium per figuram quandam, quam*

quam Græcorum filii ἐν δὴ δὴ αὐτῶν appellant, ponitur pro *vestium lanearum*. De nostris autem Tacitus: *Gerunt & ferarum pelles: & qui sunt alii mores, quos inter se habuerit gens utraque communes.* De justitia heic loci mentionem facio nullam, cum tamen apud Scythas & Germanos illasam ferme & fixam habuerit sedem. *vid. Bochartus lib. III. Geogr. cap. IX.* Quanquam autem huic argumento tantum non tribuamus, ut putemus, hęc solo gentis nostrę à Scythia migrationem demonstrari posse: attamen quoniam supra ex probatis autoribus testimonia luculenta attulimus, locum suum hęc quoque mereri voluit. Quibus sepositis, etiam quod Germani pariter & Scythę ex calvaria hostium pocula concinnare & ex iisdem bibere consueverint, non solum in recensendis aliis ritibus occupati fuisse; sed etiam cultus rationem, quo utraque gens suos Deos eodem ferme modo venerata fuerit, enarrasse potuissemus; Ast si his argumentis aliquid firmatur hęc pauca sufficere poterant.

§. III. Porro si recolimus & altiori indagine expendimus Scytharum denominationem, quadantenus quoque inducimur, ut originem nostram iis transcribamus. Quanquam non ignoremus, Conringii de hac antiquitates Germanicas eruendi ratione iudicium, qui ejusmodi indagatores risu dignos æstimat. Nihilominus tamen ipse deinde addit: *Non negaverim aliquid illi argumento ponderis inesse, si & alia confirment idem.* Scytharum autem etymologiam non tantum Hugo Grotius, verum etiam alii viri non infimę cavę Germanicam esse volunt, & à sagittandi peritia, quod hodiernum Schießen aut Schieten dicitur, deducunt. *Scythę inquit Vossius lib. III. de Idolol. cap. XCIX. optimi arquites seu sagittarii: unde & Scytharum appellatio. Nam septentrionalibus uti & Germanis Schieten est sagittam arcu mittere. Et Bochartus Geogr. sacr. lib. III. cap. XIII. Eo Scytharum nomen multi revocant, quia Germanis Schützen sunt jaculatores. vid. Jo. Magnus lib. I. histor. Goth. Cui plura alia accedunt, quę videri possunt apud Hugonem Grotium in Prefatione ad Procopium, uti ex Temerinda,*

quo nomine Maëotis quondam Scythis veniebat, facit des Meeres Ende / aut, prout, alii volunt, des Meeres Mutter / à Dam quod matrem priscis denotabat, qui etiam montem Caucasum dixit Graucasum à *candore*, quod ut eò melius stabiliat, Plinium in suas partes devocare studet.

§. IV. Neque prætermittere animus est, quod Busbequius tradidit posteritati. Is enim Friderici Imperatoris ad Turcas Legatus constitutus testatur, illos, qui hodiè Tauricam Chersonesum ad Bosphorum Cimmerium incolunt, Germanica lingua loqui, licet aliquantulum, quoniam cum Turcis permiscentur, immutata. Cum enim casus aliquando desiderio ejus, quod in cognitionem illius gentis ferebatur, utcunque satisfecisset, & duo illinc delegati essent, cuncta, expiscatus ex eorum sermone hæc nostræ vernaculæ imprimis consonantia in Epistola II. extare voluit: *Nostratia*, inquit, aut parum dissimilia erant hæc:

Brot	Panis	Maen	Luna
Blut	sangvis	Tag	dies
Stul	sedes	Oogen	oculi
Hus	domus	Bard	barba
Wingart	vitis	Handa	manus
Regen	pluvia	Boga	arcus
Bruder	frater	Rinck	annulus
Schvvester	soror	Brunna	fons
Alt	senex	Wagen	currus
Wynth	ventus	Appel	pomum
Silver	argentum	Schieten	mittere sagittam
Golt	aurum	Schlipen	dormire
Korn	triticum	Kommen	venire
Zalt	sal	Singen	canere
Fisch	piscis	Lacken	ridere
Hooft	caput	Criten	fere
Thurn	porta	Geen	ire
Stern	stella	Breen	asfare
Son	Sol	Schuuath	mors.

Fins.

Jusius ita numerabat alter: Ita, tua, tria, fydes, fynf, seis, seuene, athe, nyne, thyne, thynita, thunitua, thnnetria &c. Quid igitur prohibet, salvo tamen judicio & sententia aliorum, quominus probabiliter concludamus, esse reliquias Scytharum, qui olim circa Mæotin paludem, de quo inter auctores facile convenit, fedes sibi paraverint, id quod nobiscum etiam videtur agnoscere Mericus Caufabonus, Isaaci filius *de lingua Anglica vetere p. m. 390.* Et ut non ignoremus, Gothos posterioribus seculis istas terras occupasse: nihil tamen obstat, quin & ex prioribus illis multi recentioribus illis permixti sint superstites.

§. V. Tandem si illud quoque suam fidem meretur, quod multi tradunt, & in quo laudatus Piccartus desudavit; nimirum Gentem nostram Persas propinqua cognatione attingere, & fraterno vinculo illis annecti: omnino & inde habebimus, quo possimus adstruere Scythicam originem Germanorum. Ammianus enim dicit, Persas natales suos Scythias debere qui tanta ubique laude, quam ipsis conciliabat ars bella gerendi, coruscabant: idque manifestò probat *lib. XXI. p. m. 469.* his verbis: *Unde etiam Persæ, qui originitus Scythæ, pugnandi sunt peritissimi.* In qua sententia eò magis firmari queamus, si Plinii quoque auctoritate stare nobis permisum fuerit, qui Persas etiam Scythas appellare non gravatus fuit *lib. VI. cap. XVII.* Quibus consentit Salmasius in commentatione Hellenistica priori: *Persica seu Parthica, quæ & ipsa auctores habet Scythas, infinitas præ se fert voces, quæ eadem reperuntur in Græca pariter dialecto & in Teutonica.* Idem in præfatione ad Cebetis Tabulæ versionem: *Quod ad hoc avi latust plerosque eruditorum, ex eadem origine compererat fluxisse (Elichmannus) Germanicam & Persicam linguam, ad hanc conjecturam ducente illum infinita vocum copiâ communium; sed & verbis similiter terminatis, eodem modo compositis aliisque multis argumentis.* Exinde colligere quivis poterit, nostros Germanos non tantum cum Persis cognatione conjunctos, verum etiam cum illis ex eadem stirpe oriundos esse.

§. VI.

§. VI. Ecce b. l. hisce tibicinibus nixi linguam nostram vernaculam sobolem Scythicæ statuimus, gnari utique, quanto molimine contra nitantur alii. Verum sicut cuius sua mens, ita & mihi in hoc negotio meas periclitari vires permissum fuerit, præeuntibus, tot egregiis in literario regno viris, Salmasio, Vossio, Boxhornio &, quem veneror, Clariss. Domino D. Morhofio, qui in tractatu suo de lingua Germanorum p. 68. eandem fovet sententiam, cujus ipsa verba afferre, quam alieno idiomate incrustare malui. So ist dennoch diese meine gründliche Meinung/ die nicht ohne gute Gründe von den trefflichen Leuten Salmasio und Boxhornio aufgebracht / daß die alte Scythische die rechte Haupt Quelle der Europäischen Sprachen sey / aus welcher die alte Deutsche und Gothische zuerst entsprungen / wo sie nicht fast eben dieselbe gewesen / und der Griechischen und Lateinischen zum Theil ihre Stammwörter gegeben. Et profecto dolemus, Georgium Stirnhelmium fatis præmaturis præoccupatum operi suo, quod moliebatur, de lingua Scythica colophonem addere nequisse. Cujus libri tantum Synopsis auctori suo superstes ad nos pervenit, qui non tantum occidentales & septentrionales; sed orientales quoque à Scythico sermone tanquam rivulos ex suo fonte derivare, & Hebræam pro dialecto Scythicæ venditare ausus fuit.

CAP. VI.

De quibusdam Germanicæ Lingvæ dialectis, & vocabulis obsoletis.

§. I.

HÆc Scythica verò ex Auctorum consensu plures alias, Celticam, Italicam antiquam, (quæ ex Hetrusca, Cosca & Sabina in Latialem abiisse potuit) Gothicam, Sclavonicam genuisse dicitur. Celtica deinde in alios ramos se diffudisse creditur, id quod hodiernum colligimus facile è variis linguarum dialectis: vix enim urbs pagusve enascitur, quin alia
atque

atque alia dialectus enascatur, & postmodum varia permutatione varietur. Unde rectè Salmasius circa finem Hellenisticæ: *Nec numero finiri potest, quot in orbe & in genere humano lingue esse possint, fere totidem quot hominum decurie. Si decem quippe homines in aliqua insula soli, ab etate infantili, tutorum ministerio & opera usque ad virilem educarentur, linguam ipsi sibi formarent ex rebus, quas cognoscere & usurpare possent, nulli alii similem.* Id quod hodie obvium est cuivis. Rimetur, cui volupe est, inter homines plebejos varias linguæ dialectos, quæ in se & sua radice una eademque, modo arte pronuntiandi diversa, & vel aliquibus literis jam aucta, jam deminuta comparet. Quævis Germaniæ regio & provincia adhuc Germanico gaudet idiomate, quod quilibet facile concesserit, e. g. Pommerania, Austria, Saxonia, Misnia, Silesia, Prussia &c. singulæ autem nationes singulas quoque habent dialectos, ut iisdem discerni facili negotio queant. Ergo neminem mirari subeat, Scythicam istam veterem tanquam oceanum plura de se semisise flumina & rivos, quæ nihilominus suam originem fonti debent.

§. II. Ecce Rythmum ante quingentos annos, aut quod excurrit, scriptum, de S. Annone Archiepiscopo Coloniensi, & quantum lingua, quam hodie circumferimus, ab illo tempore sit mutata, expende. Wir horten ie dikke singen von alten dingen, Wi snelle helide vouchten, Wi si veste burge brechen, Wi sich liebin vuniscefte schieden, Wi riche Künige al zengiengen. Nu ist cith daz wir dencken, wi wir selve sülen enden. Christ de unser Hero güt, Wi manige ceichen her uns vure düt, Alser uffin Sigeberg havit gedan durch den diurlichen manden heiligen bischof Annen, durch den finin vvüllin, dabi vvir uns sülin bevvarin Wante vvir noch sülin varin von disime ellendin libe hin cin evvin da vvir imer sülin fin. Vis altius assurgere? aliud specimen veteris linguæ Teutonicæ in salutatione angelica his verbis exhibent Autores: Heil vuisthu gebono follu, trucht in mit thir. Gifegnet sis thu in vuibon: & paulo post: Inti gifegenot si thie vuahsmo thir

E
nero

nero vuamba; & in Cantico Simeonis: Nu forlaz thu truch-
tin thinan scalc, Afer thinen vuortun in sibba: Bithiu vuan-
ta gifahun minu ougun thinan heilant. Then tu giantuur-
tites fora anuaze allero folco. Lioth zi inrigan nesfe thio
tono, Iri zi diuridu rhines folkes Israelo.

§. III. Unde non immeritò concludimus, multa voca-
bula Germanica cecidisse, multa quoque resurgere & immu-
tari. Ex lingua illa veteri plura desierunt, si non in omnibus
dialec[t]is & nationibus, inter istas tamen gentes, quæ medi-
tullium Germaniæ incolunt. e. g. habuerunt veteres Germa-
ni vocabulum manslacht, & manslächtig, quod illis homi-
cidium denotabat; quod patet ex confessione veteris Eccle-
siæ Alemannicæ, quam Goldastus Tom. I. Rerum Aleman-
nicarum inseruit, libro quoque Evangeliorum Otfridi ad-
iunxit Flacius, quæ inter alia hæc quoque habet: Ih vvir-
du Gote almæhtigen bigihtig, inti allen Gotes heilagon,
allero minero funtero unrethero githanco, unrethero
worto, thes ih unrethes gifathi, unrethes gihorti, unrethes
githancti, odo andran gispuoni, so vvaz so ih vvider Gotes
Willen gitati, meinero eido, ubilero, fluocho, liogannes ste-
lannes, huores, manslathi. i. e. *Ego Deo omnipotenti confiteor, &
omnibus DEI sanctis, omnia mea peccata, illicitas cogitationes, illicitos
sermones, quicquid illicitum dixi, illicitum audivi, illicitum co-
gitavi, aut alio pacto quicquid ego contra DEI voluntatem egi, mea
juramenta, execrationes & maledicta, mendacia, furta, scortationes,
homicidia.* Usurparunt etiam vocem barn vel parn, eaque fi-
llum significarunt. Unde auctor des Helden Buchs / ut
Harsdörfferus in Specimine philolog. Germ. citat:

Davor woll euch bewaren

Der reinen Mägede baren.

Exolevit autem hodie in nostra: nihilominus tamen in Da-
nica jus suum obtinuit. Sic olim *Wunt*, & alia dialecto, *Wizzod*,
q. d. vveit aus, idem fuit ac lex: nobis periit, sed Belgis super-
est, quibus *Wei* legem significat, *Weibrecker*, legis violatorem.
Germani veteres dixerunt quoque *bevohren*, cum tentationem
deno.

denotare voluerunt, quis autem hodie usurpat; nisi forte Brabanti, vicinæque illis nationes? Sunt sexcenta alia, quæ huc transcribi non potuerunt. *Vide Vorstium Observat. in ling. vern. p. 73. sq.*

§. IV. Adducendus jam esset Sermo Scytharum, ea quidem dialecto & ratione, qua seiplos olim compellabant, ut iremus demonstratum, nostram, quam hodie fovemus, eidem propinquiori nexu junctam esse. At verò, (quæ sunt fata nostræ Germaniæ,) quia Veteres arma præ calamo & literarum studiis auro contra æstimabant, nullaque monumenta lingvæ & literaturæ posteritati relicta volebant, spe, quam conceperamus, destituimur. Residua tamen esse videtur, de quo Historici sibi gratulantur maximopere, in lingua Britannorum, & quam tradidere & illustrare Olaus Wormius aliique, Gothorum. Ut ergo pateat, qualis fuerit antiqua Germanica, ejusque pronuntiatio, lubet quædam loca ex Bibliis Anglicano idiomate conscriptis depromere. Jos. VI. vers. 2. See, i haue given in tho thini hand Jericho, and the King thereof, and the mighty men. *Sihe ich habe gegeben in deine Hand Jericho, und den König überdiß / und seine mächtige Männer.* II. Sam. III. 24. The Joab came to the King, and said, vvaht hast du done? und Joab kam zum Könige und sprach / was hast du gethan? Nehem. V. 19. Think upon me, my God, for gvod! *gedencke meiner / mein Gott / in besten!* Job. I. 18. They sons and they daughters vvere eating and drinking vvine in their eldest brothers house; *deine Söhne und Töchter assen und truncken Wein in ihres ältesten Bruders Hause;* & quæ sunt reliqua. De Gothica verò quid sentiendum, edisseret, quam producturi sumus idiomate Gothico, oratio Dominica, prout Lazius nobis reliquit: Fader war somer in hymlum, heitiget werde dit Namen: Tilkomen tit Rikhe: Ske din vvillige, som i Hymlum so po tordene: war tagkich broth gif os i tag, verlach os waren Schuld, som wi verlatten ware Skuldiger. Och in ledhos ikhe i stretilfe, ut an los os i fro onda Amen. Quas tamen preces alio modo exprimit *Waserus in Commentar. ad Mithri-*

datem Gesneri: Atta unfer, thu in Himina: Weihari Nammo thein: Vimai thiadinassus theins. Wairthai vvilga theins, sue in Himina, gub ana airthai. Heaif unferana thara sintenam gifunfs hima daga. Gah alet unfs thatei, sculans higaima sua sue gah vveifs aletam thaim sculam unferaim. Gah ni Erriggais uns in fraestubegai, ak lausei uns af thama ubilin: Unte theina ist thin Gardi, gah Mahs, gah Wulthus in aivvins, Amen. vid. Wegnerum ad Lutheri Nomencl. p. 39. Attexemus, ex Goldasto rerum Germanicorum scrutatore nunquam satis laudato, Symbolum confessionis, quod Veteres Germani Gevverff, à conjiciendo, werffen / imitati Græcorum συμβάλλειν, dixerunt: Ih Keloubo an Gót almächtigen fatere, skeffen himeles unde erdo. Vnde an finen Sünden gevrichten halt áre einigen únseren heeren: der fone demo heiligen geiste infängen vvard: fone Maria dero mágede gebórn vvard: Kenótháfftat vvard pi Pontio Pilato: unde bi imo an crucem gestáhteri. starb: unde begraben vvard: ze hêllo fuor: an demo dritten táge fone tóde irstuont: ze himele fuor, dár sizzet ze Gótis zese suuan dés almächtigen Váter: Dánnán chimftiger Zeirté illene die es dá allelichun geha menunga: kelóubo zehá benne dero heiligen gemeinsame: ablaß dero Sunden: gelóubo des fleiskos úrstendende: geloubo évvigen lib. Amon. Daz tuon ih heuarõ. vid. Scriptor. rer. Alemann. Goldast. Tom. III. p. 34.

§. V. Et hæc poterat esse facies vernaculæ rudioribus illis seculis, quæ deinde non uno die; sed cursu plurium annorum in hunc, quo jam coruscet & inclarescit subinde magis, splendorem efformata fuit. Jaëtabant equidem Caroli M. tempore literarum cupidi, quanto ornatu, quantis gemmis germanorum sermonem ditassent: Si vero rem curatius expendimus, quantum mutata sit hodie ab illa in meliorem, singulis innotescet. Ecce tibi fædus, quod inter se feriebant Ludovicus & Carolus in civitate, quæ olim Argentoratum jam Straßburg vocatur. Ille sacramentum suum Gallico, hic vero Germanico efferebat idiomate.

§. VI.

§. VI. In Godes Nunna in durch des Christianes folches ind unfer bedhero gehaltnussifon thesemo dage framordes, so fram so mir Gott gevizei indi maht, fergibit, so hala ih thesan minan brouder - - - so so man mit rehtu sinen brouder scal in thi utha Zermigso somaduo, indi mit Lutheran inno theinni thing ne gegango, the minan vvillon imo - - ce schaden vverhen. vid. du Chesne, quod ita vertit Freherus: In Gottes Liebe und des Christlichen Volckes und unsrer beyder Behaltnuß oder Erhaltung von diesem Tage fürbaß mehr / so fern mir Gott Wiß und Macht fergiebt / so halte ich diesen meinen Bruder - - so man mit recht seinen Bruder soll / mit Lothario in kein Ding nicht einzugehen / zu meinen Willen / so ihme (Ludovico) zu Schaden wäre. Unde effatum Trithemii in præfatione libr. III. de Polygraphia disferentis: *Usus loquendi non regulatus quantum apud solos Teutonicos in sexcentis annis sit variatus, nemo cito estimabit, qui Otfridum Wisburgensem Monachum in carminibus lingua Germanica sæpius non relegit. Mare fluit & refluit, homines semel morientes non amplius presentem revertuntur ad vitam: succedunt moribus mores, & semper ad molliora vigor animorum mortalium decidit. Quis hodie apud Græcorum priscos emulatores Germanos antiquam idiomatum tenet notitiam? Chronicis & veterum historiis Francorum, Hunibaldus, Doracus & reliqui scriptores, qui annis nos mille præcesserunt multa, & carmine prisco & prosa sermonis Teutonici suis synthematis dicta miscuerunt: quæ hodie intelliguntur à paucis. Quid loquor de temporibus antiquis, cum proprium idioma nostrum apud Francos orientales, Suevos, Bavaros, Rhenenses, Mosellanos, Colonienses, Saxones, & Toringos notabilem variationem quotidie suscipiat? Mutantur in tempore homines, variantur & mores; mutantur animi, variantur & vestes: linguarum alteratur simplicitas, & prisca variatur idiomatum proprietates, nil stabile reperitur in humanis.*

§. VII. Et hæ sunt, pro ingenioli nostri captu, nostræ de lingua Germanica meditationes, quæ si explerent desiderium eruditorum, esset quo gauderemus. At vero, quæ ad hoc negotium opus erant, monumentis, maximè tempore

re

ax 77d 322

re studiis commodo & opportuno destituti, hic pennam
ponere jussi sumus. Si serenior dies nobis affulserit, dabi-
mus operam ut pro virili glossaria utriusque lingvæ, quibus
adhuc plurimum inhæret, quod ad illustrandam verna-
culam facit, excutere & majorem lucem nostris
conjectaneis affundere
queamus.

Corrigenda.

p. 2. l. 8. pro meum leg. meam. p. 3. l. 17. leg. Harsdörfferus.
lin. 20. habens. lin. 26. ad Tacitum. p. 4. lin. 27. Melpomene.
lin. 29. Roterodamus. p. 15. lin. 23. matrem. p. 15. lin. 24.
prolabuntur. lin. 27. commentatur. p. 25. lin. 22. locutæ. p.
22. lin. 18. deberent.

1077

mi

PRÆNO
CELLE

CC
CA
PO

SE

Mæcenat

MIS, EX-
SIMIS,

S,
IS,
HO,

VS,

suis omni

fui suorumque
mendationem

Röhrborn.

